

Editorial

Recerca participativa

A les conclusions de la jornada «Els valors dels projectes de voluntariat en el coneixement i la gestió de la biodiversitat», organitzada pel Museu de Ciències Naturals de Barcelona i la Institució Catalana d'Història Natural, el maig del 2010, es destacava l'existència d'un elevat nombre de persones interessades en el coneixement de la natura i disposades a col·laborar de manera voluntària en la recerca naturalista així com que molts aspectes de l'estudi de la natura solament es podran dur a terme si s'aconsegueix implicar de manera voluntària un elevat nombre de persones.

Els programes de seguiment dels diferents components del medi natural (SOCC, CBMS, etc.) han sabut donar resposta tant a aquesta inquietud social com a aquesta demanda de la recerca. Però en aquesta mateixa jornada també destacà per la seva originalitat i els bons resultats obtinguts, el treball de la Delegació de la Garrotxa de la Institució en el coneixement de determinats grups d'organismes (orquídies, libèl·lules, lepidòpters, etc.) a partir de

les aportacions d'un elevat nombre de voluntaris.

Aquest treball de la Delegació de la Garrotxa de la Institució ha estat a la base del que s'ha anomenat recerca participativa i que se centra en millorar el coneixement d'un grup d'organismes en l'àmbit comarcal a partir de la participació voluntària d'un grup de persones que hi puguin col·laborar amb independència del temps lliure de que disposin i del seu grau de coneixements.

En aquest tipus de projectes hi tindran un paper rellevant les activitats formatives i també la definició d'un objectiu final clar i assequible, que sovint serà una publicació a l'estil de *Les orquídies de la Garrotxa* o *Les libèl·lules de la Garrotxa*. Es preveu que el treball de cada grup duri entre dos i tres anys en funció dels resultats que es vagin obtenint.

D'altra banda, cal destacar que aquests projectes són fàcilment realitzables gràcies a l'ús generalitzat de les noves

tecnologies, ja sigui pel fet de treballar a partir de grups a Internet, per utilitzar la fotografia digital en el coneixement i la determinació de les espècies o per la disponibilitat de programari per a dispositius mòbils per a l'obtenció de dades de camp.

Però tota aquesta part metodològica de poc serviria si no es traduís en treballs concrets. I aquesta és la bona notícia: que enguany s'han posat en marxa dos nous grups de treball basats en aquest model de recerca participativa, centrats els dos en l'estudi de les orquídiades i abastant un d'ells la comarca del Ripollès i l'altre la del Solsonès.

Ambdós grups de recerca ja s'han posat en marxa i són més de seixanta persones les

que d'una manera o altra s'han mostrat interessades a participar-hi. Ja s'han començat a fer les primeres sortides de camp, a confectionar la corresponent base de dades per recollir totes les citacions que es vagin fent i a posar en marxa un programa de formació adreçat de manera específica a les necessitats de les persones que participen a cada grup.

Cal esperar que la llavor plantada per la Delegació de la Garrotxa i que ja ha brotat al Ripollès i al Solsonès, germeni també en moltes altres comarques i que d'aquesta manera es pugui donar un nou impuls a l'estudi del medi natural català i que això es pugui fer gràcies a la participació d'un creixent nombre de voluntaris. ■

Cursos naturalistes

Iniciació a la fotografia digital de la natura: fauna, paisatge i macro

Durant el cap de setmana del 2 i 3 d'abril es va realitzar un curs d'iniciació a la fotografia digital, impartit per Albert Masó, fotògraf de natura, que tenia com a finalitat introduir els alumnes en el món de la fotografia del nostre entorn natural i proporcionar una visió global i panoràmica del tema.

els resultats del que s'havia tractat. També es mostraren els objectius i accessoris idonis en cada situació. Els alumnes van rebre un dossier amb informació complementària. El diumenge es va fer la sortida al camp a la reserva del Remolar, dins del parc natural del delta del Llobregat, en un recorregut preparat pel guia de la reserva Romà Montull. Durant la sortida es varen utilitzar els objectius i estris de les diferents tècniques i es posaren en pràctica els procediments que s'havien explicat durant el curs.

En definitiva, es va assolir l'objectiu d'aconseguir que els alumnes aprenguessin els trets més importants de les tres tècniques fonamentals indicades. Ara ja s'han iniciat i es troben en disposició d'escollir quina branca volen aprofundir, cosa que podran fer en propers cursos d'especialització. ■

Les classes teòriques es van impartir el dissabte al local de la Porta del Delta del Prat de Llobregat. Després dels conceptes introductoris i bàsics necessaris per a una comprensió del curs, s'entrà en les tècniques de «macro», «paisatge» i «caça fotogràfica». S'explicaren els procediments i trucs més importants, s'ensenyà com funcionen en la pràctica els elements i accessoris i, finalment, es projectaren imatges per a observar

Consell Directiu

Voleu rebre el Notícies de la Institució només en versió digital?

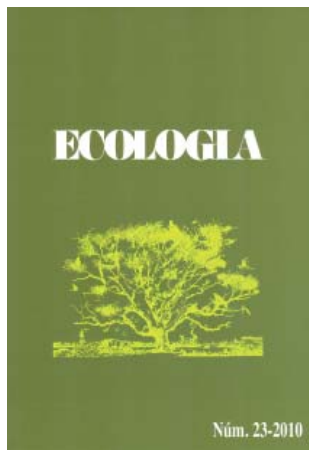
Fa més de quinze anys que es publica el NOTÍCIES DE LA INSTITUCIÓ i continua essent una de les principals eines per visualitzar l'activitat de la Institució i facilitar la comunicació amb els socis.

En una època amb importants canvis tecnològics i una creixent preocupació ambiental,

alguns socis han mostrat el seu interès a rebre només la versió digital d'aquesta publicació. Això té els seus avantatges: rebre molt abans el NOTÍCIES i contribuir a l'estalvi de paper i de despeses de tramesa.

Per donar satisfacció tant als que prefereixen continuar rebent el NOTÍCIES en paper com

(Continua)

Ecologia. Parques Nacionales, núm. 23-2010. 275 p.
ISSN: 0214-0896.

als que només voldrien rebre'l en versió digital, tots els que ho sol·licitin de manera expressa a la Secretaria de la Institució (*ichn@iec.cat*) el rebran només en versió digital, mentre que la resta de membres continuarà rebent puntualment cada dos mesos la versió en paper per correu postal.

Recordeu que el NOTÍCIES es pot descarregar del web de la Institució, on a l'apartat de publicacions hi ha els números corresponents a l'any en curs i als dos anys anteriors. ■

Publicacions

Els mamífers carnívors d'Andorra

El divendres 25 de març passat, va tenir lloc, al Centre Tecnològic Forestal de Catalunya (Solsona), la presentació del llibre *Els mamífers carnívors d'Andorra* que va comptar amb les intervencions de Glòria Domínguez, directora del CTFC, Joaquim Gosàlbez, Jordi Ruiz-Olmo, Josep Germain, representant de la ICHN, i David Guixé, autor del llibre.

Totes les intervencions van lloar la qualitat del treball i la constància de l'autor, ja que el camí seguit des que es va plantejar aquest estudi fins arribar a publicar-ne els resultats, no ha estat curt ni fàcil. L'autor també va fer un repàs dels continguts dels cinc capítols del llibre i va presentar les tretze espècies de mamífers carnívors estudiades, fent especial esment a la metodologia emprada per a fer aquest treball, moment en que quedà palesa la dificultat i la complexitat dels estudis

sobre aquest grup de mamífers en ambients pirinencs.

El llibre ha estat coeditat per la ICHN i el Centre Tecnològic i Forestal de Catalunya i ha comptat amb el suport de la Generalitat de Catalunya a través de l'AGAUR. Es troba a la venda a les principals llibreries del país i també a la llibreria de l'IEC, la qual ofereix un descompte en el preu de venda als socis de la ICHN. ■

Els sistemes naturals de les Planes de Son i la mata de València

El cap de setmana del 9 i 10 d'abril es va presentar, al centre MónNatura Pirineus de les Planes de Son (Alt Àneu, Pallars Sobirà), el llibre *Els sistemes naturals de les Planes de Son i la mata de València*. En aquesta trobada hi va haver una àmplia representació dels autors dels vint-i-dos articles de la publicació, participant a les sessions de debat del dissabte a la tarda i a la sortida que es va fer diumenge al matí.

Les taules de debat van girar al voltant del valor i l'aplicació de la recerca naturalista i dels canvis en el paisatge d'aquest sector pirinenc. En conjunt es destacà l'interès d'aquests treballs multidisciplinars sobre espais naturals, especialment per les nombroses novetats que aporten, per les orientacions que contenen per a la gestió i pel fet de

ser una eina molt útil pels que es dediquen a l'educació ambiental. Precisament per aquests valors, els assistents a aquest acte de presentació van demanar a la Institució que fes arribar diversos exemplars d'aquesta publicació als responsables polítics i tècnics de la conservació de la natura a Catalunya. ■

Sessions científiques

Libèl·lules i espiadimonis. Distribució i ecologia dels odonats d'Osona

El dia 9 de març passat, Josep García-Moreno, biòleg i membre del grup Oxygastra, va parlar, a la Universitat de Vic, sobre els odonats d'Osona.

Com és sabut per molts naturalistes i entomòlegs fins no fa pas gaire temps, dins els insectes, l'ordre dels odonats a casa nostra ha estat incomprensiblement poc estudiat.

The Botanics. Royal Botanic Garden Edinburgh, núm. 44. Primavera 2011. 19 p. www.rbge.org.uk.

No parlem d'èssers amagats o poc visibles; ans al contrari, el disseny i grandària del cos els fa ben presents i visibles, els espectaculars i vistosos colors, la capacitat i elegància de vol, així com unes pautes de comportament inquietants i subtilment desenvolupades, confereixen a aquest grup unes característiques peculiars i úniques.

Vam parlar del seu origen, taxonòmicament com insectes que són, l'ordre al qual pertanyen (Odonata) i el període geològic en què van aparèixer, quantes espècies hi ha actualment i quantes en podem trobar volant a Catalunya; de les característiques morfològiques i la seva ecologia; del cicle vital, fase larvària, emergència i fase adulta (maduració sexual, aparellament, còpula i posta); del període de vol, l'alimentació, depredació i hàbitat; amenaces etc.

També es va parlar dels diferents estudis i treballs fets i del coneixement que es té dels

odonats en referència a Osona per saber la seva distribució, abundància i diversitat; de quantes espècies han estat citades respecte al nombre total de Catalunya o la Península i quins són els valors de conservació mediambiental d'Osona vers els odonats.

Finalment, es va fer referència dels diferents treballs que du a terme, sobre odonats, el grup d'odonatòlegs d'Oxygastra a Catalunya, especialment el treball de l'*Atlas dels odonats de Catalunya*, i el *Projecte d'ús d'odonats com a bioindicadors* (projecte OB), entre d'altres.

A l'acte assistiren una seixantena de persones i després d'un torn de preguntes on es va establir un càlid col·loqui, amb interès especial per l'Atlas, es va donar per concloua la xerrada. ■

Foto: Pere Luque

Espais naturals protegits

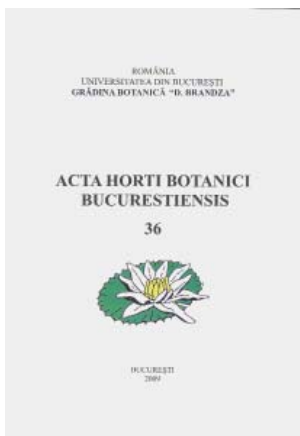
Ampliació de la ZEPA de s'Albufera de Mallorca

El 25 de febrer passat, el Govern Balear va aprovar l'ampliació de la zona d'especial protecció per a les aus (ZEPA) de s'Albufera de Mallorca (ES0000038), la qual incrementà en 64 ha les 2.135 ha inicials. D'aquesta manera es dona resposta a un problema que tenia els seus orígens en les primeres etapes del parc, només cal recordar que aquesta zona, anomenada Son Bosc, va formar part del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca durant 8 mesos l'any 2003 però que per pressions urbanístiques va ser desprotegida per permetre la construcció d'un camp de golf.

Son Bosc és una zona d'alt interès conservacionista, acull la major població europea d'orquídia de prat (*Orchis robusta*), les majors concentracions a les Illes Balears de diverses espècies d'orquídies, és una zona important d'alimentació del falcó de la reina (*Falco eleonora*) i acull a trenta tres altres espècies d'ocells incloses a l'annex I de la Directiva 2009/147/CE.

Aquesta és una demostració més de la insuficiència de

l'actual normativa relacionada amb la conservació de la natura, ja que massa sovint els seus èxits es limiten a posar el pegat quan el cop ja s'ha produït. Malgrat aquesta protecció, continuen les obres a la resta de l'espai no protegit i això pot tenir els efectes negatius obre el nivell freàtic de la zona i les poblacions d'orquídies que s'hi troben. Per altra banda, els promotors del golf es depreuen que continuaran la seva pressió als jutjats i tractaran d'impugnar aquesta decisió basant-se en anteriors normatives fetes a mida que els afavorien. ■

Acta Horti Botanici Bucurestiensis. Universitat de Bucarest, 2009, núm. 36. 81 p. ISSN: 1453-8830.

Sortides naturalistes

La llacuna de Sariñena i la ruta Jubierre (Monegros). Humitat, pluja i fang, molt fang. Cada passa una epopeia en un terreny relliscós i pesat on el peu sortia disparat o es quedava clavat. Fou impossible desempallegar-se de la mullena i del fang, sobretot del fang, durant l'excursió del dissabte 12 de març a Sariñena i Jubierre, a la comarca dels Monegros. Però tossuts com som, l'adversitat meteorològica no ens impedí d'explorar els Monegros i d'imbuir-nos del seu paisatge.

La llacuna de Sariñena, a l'interfluvi entre els rius Alcanadre i Flumen, ha crescut enormement amb la posada en regadiu de les terres de l'entorn. Actualment és una extensa làmina d'aigua dolça vorejada per canyissars no menys extensos, situada al bell mig d'una de les regions més àrides d'Europa. Aquí troben recer tota mena d'aus aquàtiques, unes hivernants que fugen del fred del nord, altres nidificants a la protecció que els ofereix el canyissar, d'altres presents durant tot l'any. El bitó (*Botaurus stellaris*) té aquí la colònia de cria més gran de la península Ibèrica. Però el dia rúfol no afavorí gens l'observació de les aus; això sí, un blauet va exhibir-se just al davant de l'observatori. En canvi, la visita al centre d'interpretació va ser molt profitosa mercès a l'encert i bon gust amb els quals aquest equipament exposa la història de la llacuna i les aus que hi habiten.

Sota la pluja, vam endinsar-nos a l'àrea natural de Jubierre. Excepcionalment, aquell dia els torrents ocasionals baixaven plens d'aigua tèrbola. La terra argilosa s'havia transformat per complet en un fang impermeable, llefiscós i plàstic que té molta a veure amb el patró d'erosió, amb l'escassa retenció d'aigua al sòl, amb la dificultat de la vegetació per establir-se i, en definitiva, amb el carismàtic paisatge geològic resultant.

En una estratificació plana de potents sediments argilosos de colors ocre i vermellós amb estretes vetes de gres intercalades, l'aigua ha modelat un relleu de taules, de xaragalls d'erosió remuntant i de tossals aïllats.

L'itinerari a peu va ser pels tossals de Los Pedregales, amb els objectius de veure les

Un dels tossals de Los Pedregales

formes d'erosió i les estratègies de les plantes per viure en aquest ambient inhòspit.

Erosió en un patró columnar basat en les cel·les de retracció de l'argila

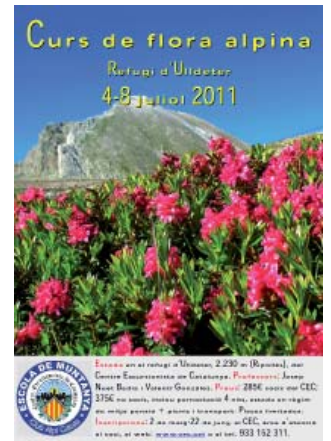
Sobre l'argila nua es forma una pel·lícula o tapís microbià, probablement de cianobacteris, pletòric en aquell dia humit, que dona plasticitat. Els primers estadis d'erosió d'aquestes superfícies és un model en orgue, de petites columnes que en secció mantenen les mides i formes de retracció de l'argila a l'assecar-se. Aquestes petites dames coiffées no estan coronades per pedres, sinó pel fang que ha guanyat consistència amb el tapís microbià.

Les plantes llenyoses que més van cridar-nos l'atenció foren la savina turífera (*Juniperus turifera*), les èfedres (*Ephedra* sp.) i la ginestera vimenera (*Retama sphaerocarpa*), tot i que el protagonisme vegetal a les zones més erosionades se l'enduen molses en coixinet i líquens, de port molt més menut.

Part de la colla de la ICHN-Bages a Los Pedregales

El dia plujós a l'àrea de Jubierre, als Monegros, va mostrar-nos perfectament el cicle retroalimentat d'erosió per l'aigua i dificultat de la vegetació per instal·lar-se. Finalment, la nota de color del dia gris fou la vall del Cinca entre Fraga i Ballobar, resplendent amb la floració rosada dels presseguers.

Curs de flora alpina al refugi d'Ulldeter

Del 4 al 8 de juliol de 2011

Instructors:

Valentí González
Josep Nuet Badia.

Curs per a conèixer les principals plantes alpines i els seus hàbitats a partir de l'observació personal en el terreny.

Inscripcions:

Àrea d'atenció al soci del CEC o a www.cec.cat.

BAYER, X.; GUASCH, C.; SALVADÓ, H. 2010. *Fauna vertebrada del Parc de Foix*. Barcelona: Fundació Catalunya i Territori; Fundació Abertis.

El Montcau, Cortins i les Teixonerres (Bages). Una corrua de 50 naturalistes vam resseguir, el dissabte 16 d'abril, les carenes i canals de l'entorn del Montcau, el sector del parc natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac més mereixedor d'aquesta catalogació.

El Montcau, Cortins i la roca Falconera

L'àrea del Montcau és el domini enlairat de la roca compacta, de formes arrodonides allà on el conglomerat és uniforme, amb arestes i replans allà on afloren estrats de conglomerat íntegrament calcari. Entremig, el bosc prospera a les canals i als vessants menys inclinats. Aquesta àrea indòmita no ha permès mai l'agricultura, i amb prou feines una explotació forestal restringida a les ja històriques carboneres als alzinars més assequibles. La poca intervenció humana, l'extensió de roca, la varietat d'ambients fruit d'un relleu complex i l'altitud són raons que sumen perquè l'àrea del Montcau atresori una flora rica i singular, amb plantes que no es troben enlloc més de la comarca de Bages.

La ruta començà i acabà al km. 18,2 de la carretera de coll d'Estenalles, prop de La Vall. D'aquí s'enfilà de dret cap al cim del Montcau per l'itinerari carener de les roques de la Coca, per la cara nord. Seguí cap al cim de Cortins, aïllat a l'oest del germà gran, el Montcau, per la canal del Séc. A primer cop d'ull, Cortins és una plataforma rocosa voltada de cingleres, inexpugnable; a la pràctica, un pas equipat que cal saber trobar permet una ascensió fàcil.

Les plantes rupícules tenen un hàbitat extens a la zona agresta del Montcau i Cortins. Hi destaca per abundosa la cargola de roca del Montcau (*Erodium foetidum* [= *E. petraeum*] ssp. *glandulosum*) que clava arrels potents al conglomerat dels cims i dels vessants transitables. La cargola de roca del Montcau té els dos pètals superiors tacats i l'anvers de les fulles verd, mentre que la cargola de roca de Montserrat (*Erodium foetidum* ssp. *rupestris*) té els cinc pètals quasi idèntics i les fulles blanquinoses pel revestiment de pèls. Malgrat que els dos massissos són sem-

Cargola de roca del Montcau

blants i propers, han estat prou aïllats per provocar la disjunció de l'espècie. Vam fixar-nos també en les plantes del gènere *Saxifraga*: la corona de reina (*Saxifraga callosa* ssp. *catalaunica* [= *S. catalaunica*]) amb cristallets de carbonat càlcic als marges de les fulles espatulades d'un verd blavís, la més decididament rupícola i endèmica dels massissos de Sant Llorenç del Munt, Montcau i Montserrat; l'herba del nord (*S. fragilis*) de fulles d'un verd clar, enganxoses, que sol créixer entre el prat i la roca; i *S. granulata* amb les fulles de tacte suau, piloses, més pròpia dels prats on llueïa en plena florida. No vam encertar però a trobar la saxifraga de tres dits (*S. tridactylites*), petita i anual, característica dels prats amb poc guix de terra quan són molls en temporada humida.

La floració de les herbes se succeeix als prats de les carenes. A mitjans d'abril era el temps de les omnipresents flors grogues de l'almesquí (*Narcissus assoanus*), de les flors morades agrupades en raïm dens de la calabruixa petita (*Muscari neglectum*) — els nazarenos en castellà — que anuncien Setmana Santa i dels grans raïms allargats de flors blanques de la porrassa (*Asphodelus cerasiferus*).

A la tarda vam endinsar-nos a l'àrea de les Teixonerres on hi ha dues extenses clapes de roureda de roure de fulla gran (*Quercus petraea*) que tot just començava a treure les fulles noves. Enmig de la roureda creix un sol exemplar de faig adult que ha deixat ja plançons al seu voltant. Un picot s'ha entretingut a foradar precisament l'únic faig.

La ruta continuà pels colls d'Eres i de Llor, s'enfilà al Queixal Corcat, resseguí les carenes dels Emprius i de l'Ocell de Pedra i finalment baixà a La Vall. La carena dels Emprius estesa en sentit nord sud va aturar, l'any 2003, l'avanç de l'incendi forestal que venia de l'est, de Monistrol de Calders, i que amenaçava tot el parc natural. Les alzines i els arbustos de l'alzinar han rebrotat, mentre que a la mateixa carena es ocupada majoritàriament per una brolla lluminosa d'estepa blanca i romaní, nascuts de les llavors acumulades al sòl, seques i resistents al foc. La tarda plàcida convidava a entretenir-s'hi a observar: aquí el frare d'estepa (*Cytinus hypocistis*) despuntava de color roig encès sota una de les estepes blanques, allà erugues negres i peludes d'*Euphydryas aurinia* devoraven un lligabosc, però més enllà, a la carretera, l'autobús esperava ja.

La lettre des Réserves Naturelles Catalanes. Mars, 2011, núm. 19. 11 p.

(Continua)

Al viatge de tornada, entre Talamanca i Navarcles encara hi hagué els al·licients de veure un cabirol espantat per la sobtada aparició de l'autobús enorme i un senglar que rondava entre camps.

En conjunt l'excursió va ser una descoberta de racons emblemàtics i d'itineraris poc

freqüentats del parc natural de Sant Llorenç del Munt. En trobareu informació naturalista extensa a dos espais webs de la ICHN: Les Sortides Naturalistes de la Institució i El Medi Natural del Bages. ■

Delegació de la Franja de Ponent

Cursos a la Franja de Ponent

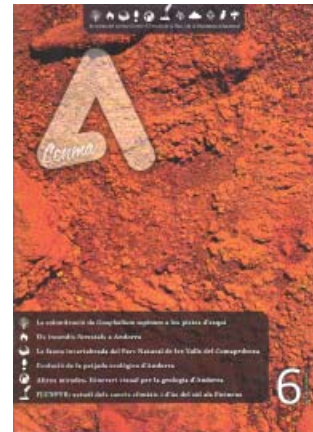
La Delegació de la Franja de Ponent de la Institució Catalana d'Història Natural ofereix tres cursos per aquesta primavera a la Franja de Ponent, amb sessions al Baix Cinca i La Ribagorça.

Gestió de Fauna i Espais Naturals, que es farà en dos caps de setmana al delta de l'Ebre (2 i 3 de juliol) i a l'Aiguabarreig (9 i 10 de juliol).

Tota la informació i inscripcions: ichn@franjadeponent.cat.

II Jornada Patrimoni Biològic, Identitat i Desenvolupament, a Benasc. El 14 i 15 de maig a Benasc (Ribagorça) la Delegació de la Franja de Ponent de la Institució Catalana d'Història Natural ofereix una nova jornada dedicada a la interpretació i anàlisi de l'aprofitament del patrimoni natural com a recurs de desenvolupament econòmic, en aquest cas a les valls de muntanya.

Més informació i inscripcions: ichn@franjadeponent.cat. ■

La revista del Cenma. Centre d'Estudis de la Neu i de la Muntanya d'Andorra, núm. 6, 1r semestre de 2011. 64 p.

Delegació d'Osona - GNO

Projectes

En el marc del **Projecte Basses**, durant el mes d'abril han començat les tasques de restauració de la bassa Sabaters II de Tavèrnoles, les quals consisteixen a fer una rasa de 80 m per fer-hi passar el tub que alimentarà dos abeuradors que es construiran de bell nou, cosa que permetrà col·locar una tanca de fusta i un filat elèctric al voltant de la bassa per evitar que les vaques la malmetin i així aconseguir preservar la seva comunitat algal i les diferents espècies d'amfibis que hi habiten.

En desenvolupament dels **acords de custòdia** establerts entre el GNO/ICHN i diversos propietaris d'Osona, s'ha completat l'actuació de restauració d'una part del bosc de ribera de

la finca de Castell de Vilagelans (Gurb), la qual ha consistit a tallar uns 40 pollancrex híbrids, tot deixant estaves de fusta morta, i substituir-los per

65 salzes blancs (*Salix alba*) i 35 verns (*Alnus glutinosa*) amb l'objectiu de restablir la vegetació de ribera de la zona i millorar l'estabilitat dels marges fluvials. En aquesta

mateixa finca, i dins el marc del **Projecte Gralla**, es farà un voladís nou per fer el darrer any de «hacking» de polls d'aquesta espècie i així finalitzar aquest projecte.

D'altra banda, i també en l'àmbit de la custòdia del territori, cal comentar que ja han finalitzat les actuacions de protecció dels valors naturals de la finca Niubó, les quals han consistit a: instal·lació de tancats per evitar que les ovelles i els cotxes malmetin les àrees més sensibles de la finca; construcció de murs de pedra seca i esculleres de rocalla a la base de grans arbres amb problemes d'arrelament per falta de sòl; recuperació de marges.

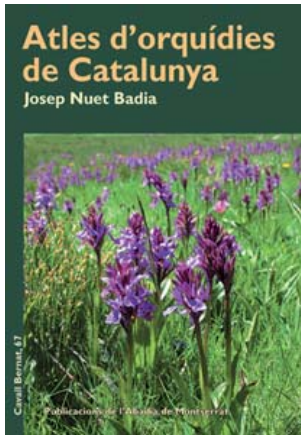
En l'apartat d'**estudi del medi natural**, com ja es va informar en el NOTÍCIES anterior, es duu a terme un programa de seguiment de l'aufrany a la Catalunya Central. També es participarà en el primer sondeig estatal de rata d'aigua de la SECEM assumint el cens d'aquesta espècie en algunes quadrícules. De moment, ja s'ha participat en la jornada

formativa que la SECEM ha organitzat per als voluntaris que participen en aquest projecte per facilitar que puguin identificar correctament els rastres d'aquesta espècie. ■

Sortida d'observació d'orquídies

Dissabte 14 de maig de 2011. Sortida matinal dedicada a l'observació d'orquídies, a Comajoan (Rupit, Osona).

Per a més informació i pre-inscripció truqueu al 639 901 403 (Montse), o escriviu un correu electrònic a sortides@gno.cat.

NUET BADIA, JOSEP. *Atles d'orquídies de Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2011. Col·lecció Cavall Bernat, núm. 67. 192 p.

Web de l'editor: <http://www.pamsa.cat>. Web de l'obra: <http://www.pamsa.cat/pamsa/catalogue/Atlesdorquidies-de-Catalunya.html>.

El llibre recull totes les orquídies que s'han indicat fins a la data en el nostre país, un total de 88 tàxons.

L'obra adopta un criteri taxonòmic equilibrat, mantenint la nomenclatura i els tàxons clàssics però afegint, com a subespècies, totes les formes que els orquidòlegs reconeixen en tàxons com *Ophrys fusca* o *Ophrys sphegodes*.

El llibre inclou 228 fotografies de detall i conjunt de les orquídies, fetes per uns quants amics del Centre Excursionista de Catalunya i de l'Associació Orquidològica de Catalunya (AOC), que han volgut col·laborar gentilment en el llibre.

Un altre aspecte importants del llibre és la cartografia de les orquídies mb 74 mapes, feta de nou i en la qual es reflecteix l'antiguitat de les citacions. Unes detallades claus de determinació ens ajudaran a reconèixer amb facilitat i seguretat les nostres orquídies.

El volum es completa amb un glossari tècnic, un calendari de florida i un complet index tanca el volum.

Quadern de precaucions i bona pràctica fotogràfica a la natura. La vida, per damunt de l'obtenció de la imatge

Tres anys després de la fundació de la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura i amb un creixement considerable que ha fet assolir el mig centenar d'associats, la jove entitat, que és un grup de treball de la ICHN, acaba d'editar la seva primera publicació. És una obra coral, coordinada per Helios Dalmau i Albert Masó, que recull la contribució de més de vint fotògrafs de natura.

No és un tractat de fotografia de natura, ni tan sols un recull de tècniques i trucs que ens ajudin a tenir èxit en l'obtenció d'imatges de la vida salvatge i els grans paisatges del món. Principalment, el Quadern ens ensenya i ens recorda les precaucions que hem de tenir en compte i quina és la manera correcta d'actuar quan fem fotografies en la natura. Primer de tot hem de complir amb el principi bàsic que els fotògrafs de natura ens autoimposem: la preservació de la vida i de les formacions geològiques és més important que l'obtenció d'una imatge per molt desitjada que aquesta sigui. Dit d'una altra manera, la realització d'una fotografia no pot fer perillar la pervivència d'aquell subjecte que volem retratar.

I què és posar en risc la vida d'un animal? Evidentment, causar dany físic directa o indirectament, però també provocar por o molèsties suficients que afectin la seva reproducció o alimentació. També és posar en perill facilitar-ne la preda. Si aquests riscos són evidents, i hem de ser capaços de captar-los i identificar-los com a tals, senzillament estem obligats èticament a renunciar-hi o a buscar la forma de fer-los desaparèixer.

A més de difondre aquestes prevencions i coneixements entre tots els aficionats, aquest Quadern també mostra com som o intentem ser els fotògrafs de natura, com actuem davant allò que ens atreu i ens fascina. No tindria cap sentit que, dedicant-nos a la fotografia de natura, acabéssim malmetent els elements que precisament conformen la natura: els líquens, els fongs, els vegetals, els animals, l'aigua, les formacions geològiques, etc.

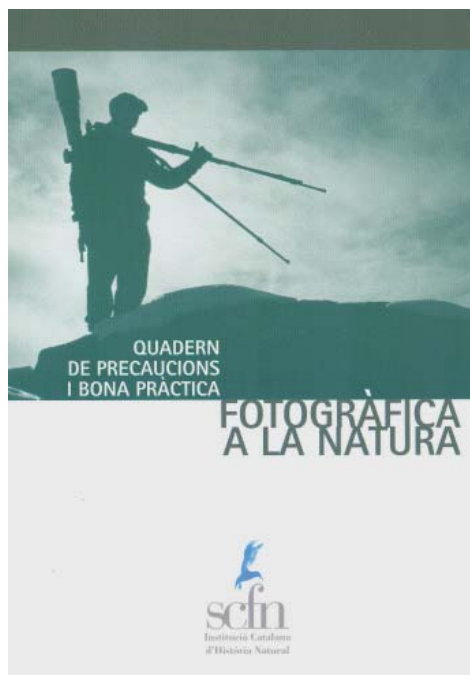
És molt important que els gestors i responsables de la preservació de la natura i el medi ambient, siguin públics o privats,

administracions o entitats socials, sàpiguen reconèixer com cal la pràctica seriosa i responsable de la fotografia de natura. Les males arts d'uns pocs ignorants o malfactors no poden entelar la imatge de tot un col·lectiu. Menys encara quan es tracta d'amants de la natura que treballen amb cura, sense extreure del medi altra cosa més que imatges.

Ja en el moment de la fundació de la SCFN vam aprovar un Codi ètic i una Declaració d'objectius, que trobareu en els apèndix del Quadern. La ràpida lectura d'aquests petits documents demostra perquè donem tanta importància al coneixement i aplicació d'una bona pràctica, a l'ètica "fotonaturalista".

Hi ha dos motius principals:

- El primer i més important és interioritzar aquell primer principi bàsic que dona títol a aquesta introducció i tractar que sigui conegut i aplicat per tots els fotògrafs, els veterans i els novells.

- El segon motiu és desfer qualsevol dubte sobre possibles impactes negatius derivats de la nostra activitat.

No ens ha d'estranyar, doncs, que les associacions de fotògrafs de natura d'arreu del món disposin d'un codi ètic. I no deixa de ser curiós que els fotògrafs de natura siguem els únics usuaris del medi natural que hàgim adquirit un compromís d'aquesta mena voluntàriament, més enllà del que dicten les reglamentacions. Resulta paradoxal, i motiu de reflexió, que siguem precisament nosaltres, els que menor petjada

ecològica deixem sobre el terreny, els que no efectuem cap extracció dels recursos naturals, els que menys "toquem" els elements de la natura, els que disposem d'un codi ètic i ens hem preocupat de produir un Quadern de precaucions i bones pràctiques.

En la darrera dècada s'ha multiplicat el nombre de persones que s'han interessat per la fotografia de natura. La tecnologia digital ha accelerat encara més aquesta tendència. Malgrat el seu entusiasme i bona voluntat, sovint desconeixen els efectes de la seva simple presència —amb càmera o sense— en el medi natural. Per aquest motiu hem escrit aquest Quadern. Esperem que us sigui d'utilitat i ajudi a evitar males pràctiques inconscients. ■

Societats adherides

Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà

El Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà ha organitzat un cicle de cinema de temàtica ambiental. L'entrada a les sessions és lliure i gratuïta.

Les projeccions abordaran temes i situacions relacionades amb el medi ambient: efectes del canvi climàtic, a la biodiversitat, al paisatge..., amb l'objectiu de sensibilitzar, educar i informar a la ciutadania incorporant l'audiovisual com a instrument de sensibilització i comunicació social.

Els organitzadors pretenen, a través del llenguatge cinematogràfic, aproximar-nos a les problemàtiques climàtiques i ambientals que pateix el món, i afegixen que "necessitem

que la ciutadania estigui sensible, amatent a aquestes situacions", per això els films proposats estimulen la reflexió. S'hi aborden temes com el repte de frenar el canvi climàtic, l'escassetat de l'aigua, la riquesa de la biodiversitat i els perills amb què s'enfronta, i l'explotació agrícola desproporcionada, que pot perjudicar els recursos naturals, entre d'altres.

Les pel·lícules es projectaran el 15 d'abril a la sala d'actes del Museu Comarcal de la Conca de Barberà- Montblanc i els dies 13 de maig i 3 de juny al Museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí amb accés lliure i gratuït a tothom que hi estigui interessat. ■

Legislació

Andorra

Ordre ministerial del 17-02-2011, relativa a la temporada de pesca 2011. BOPA número 012 del 23 de febrer de 2011.

Aragó

DECRETO 74/2011, de 22 de marzo, del Gobierno de Aragón, por el que se modifican los anexos de la Ley 7/2006, de 22 de junio, de protección ambiental de Aragón. BOA número 68 del 5 d'abril de 2011.

Catalunya

ORDRE AAM/29/2011, d'11 de febrer, per la qual es deixa sense efecte el règim de captura en viu d'ocells fringíl·lids per a activitats tradicionals previst a l'Ordre de 21 de juliol de 1999. DOGC número 5824 del 23 de febrer de 2011.

RESOLUCIÓ AAM/637/2011, de 4 de març, per la qual es fixen les espècies pescables, els períodes hàbils de pesca i les aigües en què es pot dur a terme l'activitat de pesca a les aigües continentals de Catalunya per a la temporada 2011. DOGC número 5835 de l'11 de març de 2011.

ORDRE AAM/41/2011, d'11 de març, per la qual s'estableixen els períodes de veda per a la pesca de la modalitat d'arrossegament a determinades zones del litoral de Barcelona i Tarragona durant l'any 2011. DOGC número 5841 del 21 de març de 2011.

Illes Balears

Decret 14/2011, de 25 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament d'intervencions arqueològiques i paleontològiques de les Illes Balears. BOIB número 037 del 12 de març de 2011.

Acord del Consell de Govern de dia 25 de febrer de 2011 sobre l'ampliació de la zona d'especial protecció per a les aus (ZEPA) de s'Albufera de Mallorca (ES0000038). BOIB número 038 del 15 de març de 2011.

País Valencià

ORDRE 4/2011, d'11 de març, de la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge, per la qual es fixen els períodes hàbils i les normes generals relacionades amb la pesca esportiva i d'entreteniment en aigües continentals de la Comunitat Valenciana. DOCV número 6483 del 18 de març de 2011.

Estat

Resolución de 9 de marzo de 2011, de la Dirección General de Medio Natural y Política Forestal, por la que se incluyen en el Inventario Español de Zonas Húmedas 48 humedales de la Comunitat Valenciana. BOE número 11 del 24 de març de 2011.

Real Decreto 139/2011, de 4 de febrero, para el desarrollo del Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial y del Catálogo Español de Especies Amenazadas. BOE número 46 del 23 de febrer de 2011. ■

XVIII Curs de tècniques de treball de camp: iniciació a l'estudi del medi natural als Pirineus i plana de Lleida

20, 21 i 22 de maig de 2011

Organitzat pel Departament de Producció Animal (Fauna Silvestre), UdL; la Institució Catalana d'Història Natural; la Diputació de Lleida i l'Institut de Biologia Tropical.

Professorat:

- Delfí Sanuy (Departament de Producció Animal, UdL)
- Àngel Romo (Institut Botànic de Barcelona)
- David Badia i Juan Bernal (ICO)
- Antoni Margalida (Grup d'Estudi i Protecció del Trencalòs (GEPT))

Lloc de realització:

Aiguabarreig Segre-Cinca Serra del Montsec.

Els alumnes assistents rebran un certificat.

Curs reconegut amb 3 crèdits de lliure elecció.

Import de la matrícula: 90 €

Inscripcions:

Secretaria del Departament de Producció Animal, ETSEA
Av. Alcalde Rovira Roure,
191; 25198 Lleida
Tel.: 973 702 557
Fax: 973 702 874
A/e: secretaria@prodan.udl.es.

Assemblea general de socis

Dilluns 23 de maig de 2011, a les 7 de la tarda, a la sala Nicolau d'Olwer de l'IEC. Prèviament, tindrà lloc la conferència *Estat del visó americà a Catalunya: dades recents*, a càrrec de JARA ANDREU, investigadora, CREA.

Sessions científiques

Dijous 12 de maig de 2011, a les 7 de la tarda, a la sala Pi i Sunyer de l'IEC. *Estat d'invasió dels hàbitats costaners per plantes exòtiques: dades recents*, a càrrec de CORINA BASNOU, biòloga, CREA.

Dijous 26 de maig de 2011, a les 7 de la tarda, a l'Aula Magna de la Facultat de Ciències, UdG. *La contaminació dels rius i els seus efectes sobre la biodiversitat*, a càrrec d'HELENA GUASCH, biòloga, Institut d'Ecologia Aquàtica i Departament de Ciències Ambientals, Universitat de Girona.

Dijous 2 de juny de 2011, a les 7 de la tarda, a la Porta del Delta, el Prat de Llobregat. *Reintroducció d'amfibis al delta del Llobregat*, a càrrec de GUSTAU LLORENTE i d'ALBERT MONTORI, biòlegs, Universitat de Barcelona.

Dimecres 15 de juny de 2011, a les 7 de la tarda, a la sala Pi i Sunyer de l'IEC. *La migració dels ocells a través del Sàhara: respostes des d'un petit oasis del sud del Marroc*, a càrrec de GABRIEL GARGALLO, Institut Català d'Ornitologia.

Cursos naturalistes

14 de maig de 2011. *Geologia del Paleozoic de la serra de Collserola*, a càrrec de GEMMA ALIAS LÓPEZ, Facultat de Geologia, UB. Tindrà lloc al Parc de Collserola.

21 i 22 de maig de 2011. *Aproximació a la flora i la vegetació de la serra de Montsant*, a càrrec de ROGER PASCUAL, biòleg. Tindrà lloc al Parc Natural de la Serra de Montsant.

4 i 5 de juny de 2011. *Biologia, diversitat i conservació dels peixos continentals als Països Catalans*, a càrrec de LLUÍS BENEJAM, Centre d'Estudis de Biologia de la Conservació Aquàtica i Terrestre (CEBCAT-La Balca); ADOLF DE SOSTOA, Facultat de Biologia, UB; EMILI GARCÍA-BERTHOU, UdG. Tindrà lloc a Sant Celoni.

18 i 19 de juny de 2011. *Introducció al coneixement dels odonats de Catalunya*, a càrrec de PERE LUQUE, biòleg del Museu Comarcal del Montsià i membre d'Oxygastra. Tindrà lloc al Museu Comarcal del Montsià, a Amposta.

Informació i preinscripció: Secretaria de la ICHN. Carrer del Carme, 47; 08001 Barcelona. De dilluns a divendres, de 12 a 14 h. Tel.: 933 248 582; a/e: ichn@iec.cat; <http://ichn.iec.cat/activitats.htm>.

2 i 3 de juliol de 2011. *Muixirecs: ciència i mite. Importància quiropterològica del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici*, a càrrec de JORDI SERRA-COBO, director del Centre de Recerca en Infeccions Víriques en Animals Salvatges, Conselleria Salut i Consum, Illes Balears. Tindrà lloc al Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici.

Informació i preinscripció: Casa del Parc Nacional. Carrer de les Graieres, 2; 25528 Boí. Demaneu per Josep Maria Rispa. Tel.: 973 696 189; Fax: 973 696 154; a/e: jrispa@gencat.cat.

Delegació del Bages

Sortides naturalistes guiades

14 de maig del 2011. *Sant Honorat* (Alt Urgell)

11 de juny de 2011. *El parc d'animals dels Angles* (Capcir, Catalunya Nord) i *el bosc de Carcanet* (Arieja, Occitània)

2 de juliol de 2011. *De Núria a Querolbs per Coma de Vaca* (Ripollès)

Cal inscriure-s'hi enviant un correu electrònic a ichnbages@infonegocio.com, o bé trucant a la Secretaria de la ICHN, al telèfon 933 248 582.

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de la Natura

31 de maig de 2011, de 19.30 a 21.30 h, a la sala Prat de la Riba de l'IEC. Sessió audiovisual *El riu és viu: el Llobregat des d'Aberra fins el delta*, a càrrec de JOAN GUILLAMAT.

22 de juny de 2011, de 19.30 a 21.30, a la sala Prat de la Riba de l'IEC. Presentació del *Quadern de precaucions i bona practica fotogràfica a la natura*, a càrrec de JORDI BAS, HELIOS DALMAU, ROGER ERITJA, ALBERT MASÓ i FRANCESC MUNTADA.

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Xavier Bachero, Jordi Badia, Josep Garcia-Moreno, Guillem Chacón, Josep Germain, Carles Martorell, Albert Massó, Andreu Salvat i Florenci Vallès.

Amb el suport de

Diputació
Barcelona

xarxa de municipis

fundada el 1899

ICHN
Institut Català
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/L: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995